NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 11. novembra 1854. *List 90.*

Domače skušnje z vélikim korenjem.

Že so gospodje, ki so letos sejali veliko korenje (merkvo *), začeli kmetijski družbi naznanjati svoje skušnje.

Gosp. odbornik M. Prégl je poslal v pisarnico kmetijske družbe (kjer ju vsakdo lahko vidi) na ogled 2 korena svojega pridelka; eden vaga 2 funta in 18³/₈ lotov, drugi 1 funt in 31⁷/₈ lotov. Gosp. Prégl ga je sejal na svojem vertu; ker pa so korenove grede precej saksebi bile, je vmes sejal še salato in mak, ki sta že dozorela, preden se je korenjevka močno obrasla. „Ko smo salato in mak (iz kterega se narejajo prav okusni štruklji) z gred vzeli — pravi gosp. Prégl — se je še le vidilo, da je seme korenovo prav dobro bilo; vse je kalilo, in korenja je toliko bilo, da je delavcu žal bilo, ga toliko izruvati. Pa še premalo ga je poruval — še pregosto je ostalo. Na tistih mestih pa, kjer je bilo redko pušeno, se je prav dobro obneslo, kakor vidite iz priloženih dveh korenjakov. Toliko je gotovo, da se more seme tega korenja prav prav redko sejati“.

Predsednik kmetijske družbe gosp. Terpinc naznanja, da je suša na njegovem polji korenje letos zlo zamorila, da pa je to korenje, čeravno pregosto sejano, vendar prav lepo in večidel trikrat debelejše od navadnega domačega, na ravno tisti njivi sejanega. „Po moji skušnji že smem rêči — pravi gosp. predsednik — da smo si s tem novincom dober sad pridobili. Za seme sem ga dal precej ohraniti“.

Od gosp. fajmoštra J. Š—c. iz Dr. na Štajarskem smo prejeli sledeči dopis:

„Vsejal sem bil velikanskega korenja na vert v gredico dva sežnja dolgo in pol široko, pa tudi na njivo med ječmen, med bob, in samega dva orala. Na vertu se je očitno pokazalo, da se tega korenja več pridelati dá, kakor domačega, na kùp in na težo. Na njivah, med ječmenom, bobom, in samo vsejano, je bilo sploh enake baže; tako debelo sicer ni bilo, ko domače, dolgo pa tako, da so mu smešne prilike dajali, ko so ga skopavali, pa tudi rekli: vredno je to korenje, da se seje, se več dobí korenja in korenjevke. Dolgo je bilo večidel 12 do 16 pavcov, debelo nektero čez 3 pavce; korenjevka je bila večidel po poldrugi laket visoka. Kar so „Novíce“ poročevale, je pa tudi resníca: da za to korenje je prav globoko treba orati“. (Dalje sledí.)

Zakaj tekne sadnemu drevju pušati?

Iz časopisa Berolinskih vertnarjev.

Sadnemu drevju pušati je že stara stara navada; škoda le, da se je vertnarji toliko ne poslužujejo, kakor bi prav bilo, da bi se zlasti mlademu drevju, ki zavolj obilne muzge preveč v les žene, cvetnih popkov pa ne nastavlja, rodovitnost posilila.

Vsako delo, če se prav ne opravlja, škoduje vsaki stvari, če je tudi sama po sebi dobra in koristna. Tako je tudi s pušanjem pri ljudéh in živini. Čudežev ne more pušanje res nikjer delati, pomaga pa stokrat in stokrat na pravem mestu, ob pravem času, v pravi meri. Če je treba vzeti človeku en funt kerví, mu je pa zdravnik vzame le 6 lotov — ne bo pomagalo; pa zakaj ne? zato ker se ni toliko kerví vzelo, kakor bi treba bilo.

Pušanje pri drevesih ni sicer to, kar je pušanje pri ljudéh ali pri živini — vendar ime je enako, in tudi o tem je enakost, da gospodar, kadar bi drevju pušati imel, je preboječ in si ne upa, potegniti ris po deblu tako, kakor bi moralo biti.

V tem spisu želimo vertnarje podučiti, kako se drevesom prav puša, da se doseže namen: sadunosnice prisiliti k večji rodovitnosti.

Popred pa moramo še povedati, kaj posebno je pušanju dobro ime vzelo, da se je pozabilo.

Pred nekimi leti se je hrup zagnal po celem svetu, da ni boljšega pomočka drevje prisiliti k rodovitnosti, kakor je tako imenovano olupovanje stebla ali vej (Ringeln), ki se je tako opravljalo, da se je deblu ali vejam do lesa okrog in okrog koža prerezala na dveh mestih za mazinec ali še bolj saksebi, in potem tista koža, ki je med zgornjo in spodnjo zarezo bila, na okroglo olupila, da se je les vidil, kakor na smereki olupljeni. Po teh olupnikih se je nekterim drevesom veliko soka (muzge) izcejalo, da več dreves je zatega voljo vsahnilo, — in kaj je bil nasledek tega? Ta, da škodljivost olupovanja je tudi pušanje, ki pa je vse drugačno, v slabo ime pripravila in vertnarje prestrašila. Zapustivši olupovanje so zapustili tudi pušanje — pa po krivíci, česar jih bomo po skušnjah prepričali v sledečem. (Konec sledí.)

Gospodarske skušnje.

(*Kako krompir kuhati?*) V časniku štajersk. kmet. družbe naznanja gosp. fajmošter J. Friedl v Freilandu nad nemškem Landsbergom svoje skušnje o obdelovanji krompirja, ki je po zagotovilu sl. vredništva tako posebno lep, velik in dober — da že več let ni tacega vidilo. Drugikrat bomo važniše skušnje gosp. fajmoštra naznanili tudi našim bravcem. Danes le omenimo: kako naj se krompir kuha, — namreč: lonec, v kterem se krompir kuha, ne smé biti popolnoma z vodo zalit, in če pri močnem ognju hitreje zavrè, toliko bolji je. Vemo, da je mnogim kuharcam to znano, mnogim pa tudi ne, in ker letos, čeravno je krompir zdrav vendar ni povsod dober, bi utegnilo vsaki prav biti, ako zvé, da tudi kuha zamore nekoliko krompir zboljšati.

*) Skušnje so nas prepričale, da nemški „Riesenmöhre“ nismo prav poslovenjali z besedo „debelo korenje“ ali „debela merkva“, ker, kakor se kaže, ta sad ne gré samo na debelost, ampak skor bolj še na dolgost, tedaj bi utegnilo „veliko ali velikansko korenje“ bolj pravo biti. Vred.

(*Hmeljeva cena.*) Vsako leto se veliko preminja cena hmelja, čeravno se ga za olárije skor vsako leto enaka mera potrebuje. To pa pride od tod, ker ni pridelk vsako leto enak, in ker celi svet špekulira s hmeljem. Leta 1851 je padla cena Saškega (českega) hmelja od 240 fl. na 130 fl. lani od 145 fl. na 48 fl.; naj bolji kup je bil leta 1847, ko je cena od 40 fl. padla na 28 fl. Letošnjo novíno so cenili po 185 fl. cent.

Potovanje po okrajnah nebá.

(Dalje.)

Galilej, ki je pervi daljnogled rabiti jel, je vidil, da ima zvezda Jupiter imenovana 4 lune.

„No! s tem si je pač zlato krono zaslužil!“

Gotovo je bil dobiček zvezdogledom in nam vsem, ker smo potem zamogli natanko prerajtati: kako daleč je od nas kraj na zemlji proti jutru ali kako daleč drugi proti večeru. Če se vam ljubi poslušati, bom vam razložil kako, in sicer ne po Koperniku, ampak prav po domače. Kaj ne? solnce pri jutru vzhaja ali tam, kjer solnce izhaja, je jutro? — nad tem se ne bote spodtikovali?

„No! to je enkrat pametna! Kako pa naprej?“

Kraj na zemlji, ki daleč od nas proti jutru leží, ima toraj pred jutro, poldne in večer kot mi.

„Gotovo da! kdor pred solnce zagleda, mu pred za božjo gnado gré“.

Vse dežele naše zemlje imajo v 24 urah dan pa noč, toraj imajo ljudjé nasprotne pôle sveta takrat dan, ko je noč pri nas. Noč in dan obsegata vsak polovíco zemlje; kadar nas noč zapušča, se našim podnožnikom dan odmikuje, in bolj ko smo pri jutru, pred solnce zagledamo. Mislimo si zemljo čez pas v 24 enako širokih delov zdeljeno, — vstopímo se iz našega dela v tisti del, ki je proti jutru našemu naj bolj blizo, tedaj bomo za celo uro pred solnce vidili kakor naši domá ostali rojaki, ako se še naprej v drugi del podamo, bomo že za cele dve uri pred dan in solnčni vzhod imeli kakor naši bratje domá. Ravno tako bo v pervem noč celo uro pred nastopila, v drugem že dve uri pred kot domá. Solnce mora v 24 urah vseh 24 delov obsijati, tedaj vsakega eno uro obséva pred, pa ga tudi eno uro pred zapušča. Če pa gremo v 12. del od nas proti zahodu ali vzhodu, bomo po pervi kot po drugi poti v enaki del sveta prišli, ki je na uni strani zemlje nam nasproti kakor so persi herbtu; ta kraj ima po prejšnjem dokazu 12 ur pred solnčni vzhod, to je, dan, ko imamo domá noč. Ako je nam znano, koliko ur je v enem kraju pred dan kot pri nas, zamoremo prerajtati: kako daleč je kraj od nas proti jutru; če pa ima pozneje dan, zvémo kako daleč je do njega proti večeru.

„To že predolgo terpí. Če ne boš hud, čemu pa toliko prazne govorice?“

Nejevoljno že konca dočakujete tedaj: Čujte čemu! Ko bi mi imeli znamenje na zemlji, kterega bi mogli ob tistem času zagledati od več krajev, ki so sto in sto milj saksebi, ter bi v trenutku, ko zagledamo, da je znamenje obsijano, hitro zapazili, koliko je ura odbila, al bi ne bilo mogoče po tem zvediti: koliko ur solnce potrebuje, da od tamkaj sem do nas pride? Če pa mi to vemo, se dá prerajtati: kako daleč je od nas tje, kjer znamenje stojí. Takih znamenj pa na zemlji postavljati ne moremo, ker vémo, da okrogla postava zemlje naj više hribe našim očem odteguje, pred ko smo 20 milj za njimi. Takih znamenj moramo tedaj na nebu iskati, — te pa so lune Jupitrove, kolikorkrat se ktera izmed njih za-nj skrije.

„Ali ta resnica poterduje Kopernikov nauk?“

Saj tega nisem dokazoval; rekel sem le, da vam čem po domače povedati, da zvezde, ki so jih po Tiho Brahe-tovi smerti najdli, niso same prazne igrače.

„Znaš prav imeti; nam se pa vendar le dozdeva, da bi vaše mogočne najdbe ne bile Tiho Brahe-ta nikakor na drugo pot spravile.

Toliko je res, da bi ga sama najdba 4 Jupitrovih lun ne bila spreobernila. Ali naši časi niso v znajdbah tako ubožni. Mož bi se bil čudil, od veselja bi bil poskakoval viditi toliko neprecenljivih pot odpertih k izomiki svoje učenosti. Premislite le, kaj vam brani zarjavele misli opustiti ter se bistroumnega spoznanja poprijeti. Saj sem že dostikrat slišal, da zatoraj, ker mislite, da je Bog toliko tisuč in tisuč zvezdic zavolj naše zemlje ustvaril, da je naša zemlja vreteno, krog kterega se brez števila svetov vertí. Ko bi le premislili, da je božja previdnost vse z nezapopadljivo modrostjo ustvarila, kako bi mogli v teh krivih vražah terdovratni ostajati, da bi bil Stvarnik vse svetove ali zvezde le za našo zemljo ustvaril, ki so tako daleč od nas, da jih z očmí brez pomočka še ugledati ne moremo, — kake bi mogli svojo pravo dalje terditi, ko bi premislili, da je luna tovaršica naše zemlje, druge lune pa, ki jih pri druzih zvezdah vidimo, bi ne bile za-nje, ampak za našo zemljo stvarjene!? (Dalje sledí.)

Zgodovinske rečí.

2. *Rimski zidovi v Hrušici.*

Pred letom sem v teh listih nekaj povedal od starega rimskega zidú v Raskovcu med Verhniko in Logatcom. Zdaj vém pisati od več tacih zidov, ki se nahajajo v Hrušici, med Logatcom in Vipavo.

Pervi rimski zid se na cesti čez Hrušico nahaja, ko se od Logatca na pervi višji verh pride; pravijo temu kraju turški klanci, in blizo zdolej je Grudnova kmetija. Ime turških klancov je od tod, ker so Krajnci, vitežtvo in drugo sklicano vojaštvo ondi v letu 1491 Turke zajeli in tako natolkli, da nihče teh kervoločnih roparjev ni življenja odnesel (Valvazor XV. b. 382 str.) Staro zidovje je bilo vse že davno zarašeno, močne drevesa so na njem stale; ko so pred šestimi leti cesto vnovič predelovali in razširjali, so v razvaline zadeli, in precej visocega zidú odkrili. Znati je kup zidanja, kakor da bi tukaj bil kak grad ali kastél stal; zakaj delo je močno, dasiravno iz bolj obilne malte, in tudi nekaj obokov se je sledilo; zraven se kaže, kakor da bi se zid dalje na desno in na levo po robu hriba iztegoval. Utegnil bi kdo reči, da je bil to tabor iz poznejih časov, pa od tabra ali novejšega grada bi se bil med bližnjimi stanovavci spomin ohranil. Tedaj ni drugač misliti, kakor na rimske čase, v kterih je čez Hrušico ali juliške planine poglavitna cesta šla na Italijo; ta cesta je bila močno zavarovana zavoljo sovražnih napadov barbarskih narodov; pa tudi rimski vojskovodje so se ondi radi v bran postavljali, ko so med seboj boje počenjali, na priliko: Eugeni zoper cesarja Teodozja v l. 394 (Schönleben Ann. str. 253, in Valvazor XIV. b. st. 205).

Drugi rimski zid je prav v Hrušici, kjer je bila pred časom poštna hiša, in je zdaj cestnarska postaja. Ondi sem našel tudi kamen z rimskim napisom, od kterega ne vém, da bi bil že kdo kaj pisal; ta kamen je terdo pri poti med podertino cerkvice sv. Jederti in imenovano hišo, pa je narobe postavljen; tedaj se spodej proti tlam bere: BONO REIP. NATO. Kamen se kaže takošen, kakor da bi bil za podlogo ktere podobe služil; in tedaj je moglo imé poslavljenega moža na drugem kamnu zapisano stati, kterega pa zdaj ni najti; le nekaj odlomljenega stebra in en na obok obdelan kamen je tamkaj zraven. Morebiti je bil spominek

ravno cesarju Teodozju postavljen, kteri je na tej poti Eugenija srečno premagal, in kteremu se tudi drugej napisi postavljeni nahajo z enakim pristavkom (Muratori thes. inscr.); „bono reipublicae nato“ je toliko kot: v blagor občinstva rojenemu. Stari zid pa se dobro za sežen visok pozná na oboji strani ceste; poderta cerkvica ga ima prav v podlogo, ki je ni bilo boljše iskati. Tak zid se pa še dalje sledí na oboji strani ceste po dolgem in širokem, tako da oklepa štirivoglat prostor, kakor od kacega gradú ali kastela. Od te ograje pa se vlečejo ostanjki zidú daleč v gojzd, na južno stran proti Pivki, in na severno proti Černemu verhu. (G. Anton Globočnik, ces. uradnik v Vipavi, kteri mi je od tega več povedal, ga je sam precej na dolgo zasledoval, dokler mu visoko in močno drevje poti ni zaperlo).

Vse take zapore in zabrambe italijanske zemlje niso obvarovale napadov barbarskih narodov, kteri so neprenehoma čez juliške planine v lepo deželo derli. V teh silovitih prehodih so bili tudi vsi zidovi in gradovi v teh hribih razrušeni, in sedanji čas germovje ali pa visoko drevje razvaline pokriva, tako, da je spomin na toliko nekdanjih močnih terdnjav skoraj zgubljen; le domači stanovavci teh hribov še pri prehajanji gojzdov na razvaline zadevajo, in se nad močnimi zidovi čudijo; pa od njih ne pripovedujejo dalje, razun ako jih kdo prav posebej za kaj tacega praša. Sicer se nekaj najde natanko zapisanega, kdaj da so te terdnjave začele v razvaline padati. Ko so kmali po smerti cesarja Teodozja v letu 400 zapadni Gotje s kraljem Alarikom nad Italijo planili, in so terdne soteske juliških planin prederli, takrat so se razrušeni stolpi (turni) in razdjani zidovi od ognja kadili (Muhar Röm. Noricum I. b. po pesniku Klaudianu de reb. gest.) Ko je kralj Teodorik z izhodnimi Goti v l. 490 nad Italijo mahal, je stare gradove že preslabe našel, ter si je novo terdnjavo postavil (Schoenleben Ann. str. 286.) Hicinger.

Slovstvine reči.

Od glagolov doveršivnih.

Spisal J. Navratil.

(Dalje.)

Res, da se nahaja tudi v staroslovenščini gl. doveršivnih za pravi sed. č.; toda malo malo, le kje in kje, kakor se vidi v vsaki pšenici tudi nekoliko zernic ljulike. Toda, kakor ni zato vsa pšenica ljulika, tako ne smemo nekoliko zmot jemati za pravilo *). Da so se pa res motili, posebno prestavljaje, tudi pisavci staroslovenski, slovnice neučeni, to nam kažejo očitno tudi spominki brižinski, ki jih pa pri vsem tem jako čislamo, zato ker so naj stariši ostanki milega jezika prededov naših. Tako berem v I. „Tebě ... porûčû me (namesto: sve) telo, in mû (n.: svojû) dušu, i moja (n.: svoja) slovesa“.. in več drugih zmot. Če pomislim nadalje, da stojí v II. (v rokopisu) desetkrat *b* namesto *p*, ali pa narobe: (*b*o tom, gos*b*od, iz*b*ovuedati, *b*ri*p*ližati itd.); ondaj moram z drugimi vred tudi jaz soditi, da ni pisal ali vsaj prepisaval teh spominkov Slovenec, ampak tujec, naučivši se po slovenski. Ne vem tedaj, zakaj bi izpričala dva glagola iz teh 3 neizvirnih spiskov več od vseh drugih spisov staroslovenskih — izvirnih in neizvirnih. Vendar stojí v njih tudi prav po staro-slovenski glag. nedovrš. na več mestih, kodar bi moral biti po nasprotni misli gl. doveršiven; p.: v I. dvakrat: „tebě se mil tvorjû“ (tvorim = delam), ravno ondi: „ježe pomnjû ili ne pomnjû“. Marsikdo bi rekel dan današnji na tem mestu: „storim“, — dalje: „kterih grehov se (zdaj) spomnim ali ne spomnim“, namesto: „ktere pomnim (pametim) ali (kterih) ne pomnim (ne pametim) ali pa: kterih se spominjam ali ne spominjam“.

Verba docent, exempla trahunt. Kdor še ne verjame, naj bere tedaj sledeče izglede, ki sem jih napisal po nemški, zato ker sta poslovenjevala Trubar pa Dalmatin sv. pismo po nemškem; Japel s pomagavci vred se je pa ravnal do malega po Trubarju in po Dalm. Veliko je popravil, včasih pa tudi kaj popačil. Ali ne daj Bog, da bi sramotil s tem perve pisavce naše! Če so kaj popačili, pa so veliko tudi popravili. Zakaj ne bi popravljali tudi mi, kar je ostalo še nerodnega?

Premišljujmo zdaj sledeče izglede: Mark. 9. 24. (25.) Du stummer Geist, ich gebiete dir —. (Trub. Dalm. Japel: „zapovem“, Kuzm. (ogr. Slov.): „zapovedam“; bolg: „povelávam“; srb. (Vuk): „zapovijedam“, česki: „přikazuji“, poljski: „rozkazuje“, ruski: „poveljevaju“, starsl. Ostrom.: „veljû“ (Jan. 15. 17. pa „zapovedajû“); Th. *ἐπιτάσσω* *).

Rimlj. 16. 22.: — auch ich grüsse euch. (Tr. pa Dalm.: „službo spovem“ (!); Jap.: „pozdravim“ (!); Kuzm.: „pozdravlam“, bolg.: „pozdravláva“; srb.: „pozdravljam“; česk.: „pozdravuji“, p.: „pozdravjam“; rusk.: „privěstvujû“; starosl. sv. p. Ostrožko: „cělujû“; Th.: *ἀσπάζομαι.*)

Rimlj. 16. 1.: Ich empfehle euch auch Phöbe. (Tr. **) Dalm. „poročim“ (!) Jap.: „pèrporočym“ (!) Kuzm.: „poračam“; bolg.: „predavam“; srb.: „preporočujem“; česk.: „poroučím“; dovrš.: „poručím“; poljsk.: „zalecam“; rusk.: „poručaju“; starosl. sv. p. Ostrož.: „vručaju“; Th.: *Συνίστημι.*)

Mat. 26. 63.: Ich beschwöre dich beim leb. Gott. (Tr. „zaklínam“, Dalm. „zaklinam“ ***); Jap.: „zarotim“ (!); Kuzm.: „primarjam“; bolg.: „zaklínám“; srb.: „zaklinjem“; česk.: „zaklinám“; poljsk.: „poprzyscęgam“; rusk.: „zaklinaju“; starosl. Ostrom.: „zaklinajû“; Th.: *εξορκίζω.*)

Luk. 23. 41. (razbojnik razbojniku na križu): — wir leiden verdienter Weise, denn unserer Verbrechen Strafe empfangen wir. (Tr. Dalm.: „prijemleva“; Jap.: „prejmeva“ (!); Kuzm.: „jemleva“; bolg.: „vosprijmame“ srb.: „primamo“; česk.: „béřemo“; poljsk.: „běrzemy“; rusk.: „prinjali“ (my) pretekli čas; starosl. Ostrom: „sprijemljevě“ (dvobr.): Th.: *ἀπολαμβάνομεν.*)

Jan. 3. 7. (8.): der Wind weht, — aber du weisst nicht, woher er kommt. (Tr. D. J.: „pride“ (!), Kuzm.: „ide“; bolg.: „dohožda“; srb.: „dolazi“ (dodje ali dojde bi bilo doveršen.); česk.: „přicházy“; poljsk.: „przychodzi“; rusk.: „proishodit“; starosl. Ostrom.: „prihodit“; Th.: *ἔρχεται.*)

Jan. 3. 11.: Wir bezeugen, was wir gesehen haben. (T. D. Jap.: „pričujemo“ (ne: popričamo); Kuz.: „svedočimo“; bolg.: „svidětelstvuvame“; srb.: „svjedočimo“; česk.: „svědčíme“; poljsk.: „świadczymy“; rusk.: „svideteljstvujem“; starosl. Ostrom.: „svědeteljstvujem“; Th.: *μαρτυροῦμεν.*)

---

*) Misel tudi gosp. dr. Miklosića, povedana na besede. Naj tedaj ne motijo nikogar kake 3 prikazni, v misel vzete v „Formel.“ str. 170. Pis.

*) Trubar v II. d. nov. test. (predg.): „postava, ki zapoveda djati (déjati) vse . . .“ in prepoveda, kar je krivo“ (krivega). Tako govoré še tudi Beli Krajnci. Nedoločni naklon ločijo Slovenci štaj. okoli Lutomera: „prepovem, prepovédati; — prepovedam, prepovédati“. Ponavlj. gl.: „prepovedujem, zapovedujem, napovedujem“ nadomestujejo že tudi terpežne.

**) V pervem iztisu vseh evang. ima pa Trubar v Luk. 23. 46 — in deine Hände befehle ich m. G. — poročam. (Glejte čuda!)

***) V vis. pesm. VIII. 4. pravi pa Dalm.: „Jest vas zarotim, hčere Jeruzalemske“. „Zaklinam“ je prepisal iz Trub., to je poslovenil sam; oboje „zaklinjam“ in „zarotim“ je pa poslovenjeno po nemškem „ich beschwöre (einmal), da si ima Vulg. v vis. pesm.: pretekli čas „adjuravi vos“ *Ὥρκισν.* Pis.

Kor. II. l. 6. 1.: Als Mitarbeiter ermahnen wir (euch) also, dass —. (D. J.: „opominamo“; K.: „opominamo“; bolg.: „molime“; srb.: „opominjemo“ (na tem mestu pa po Vuku: „molimo“); česk.: „napomínáme“; poljsk.: „napominamy“; rusk.: „uběždajem“; starosl. sv. p. Ostrož.: „molim“; Th.: παρακαλοῦμεν.)

Kor. I. l. 11. 2.: Ich lobe euch, dass ihr .. an mich denket. (D. J.: „hvalim“; K.: „hvalim“; bolg.: „pohvalávam“; srb.: „hvalim“; česk.: „chwalím“; poljsk.: „chwalę“; rusk.: „hvalju“; starosl. sv. p. Ostrož.: „hvalju“; Th.: ἐπαινῶ.)

Lahko bi naštel takih izgledov še sto in sto; pa menim, da bodo ti-le prepričali vsakega, kako nasprotuje staroslovenščini raba naša, ne pa drugih Slovanov. Vsak vidi, da je v teh vseh izgledih pravi sedanji čas; povsod govorí staroslovenščina z glag. nedoveršivnimi, tako tudi od kraja do konca hčerka njena Slovenka ogerska; ko bi le enkrat se ní zmotila, kakor nobena druga Slovanka ne; dobro pametijo vse, kake glagole je rabila stara terda Slovenka nekdaj za pravi sed. čas. Sama Slovenka krajnska (pa tudi štajerska, koroška in še ktera druga) je to precej pozabila, — pa ne popolnoma. Tega Bog varuj! (Dalje sledí.)

Slavensko slovstvo.

△ Spet je prišlo (pri Braumüller-ju na Dunaju) dvoje delo slavnega rojaka našega drja. Miklosiča na dan:

Formenlehre der alt-slovenischen Sprache, 2. natis, močno pomnožen, kar se tiče stvari, pa tudi s tem, da našteva povsod izvirnike s stranmi in verstami vred, kar ga proti pervemu iztisu posebno priporoča. Cena 2 fl.

Berilo staroslovensko (chrestomathia palaeoslovenica), iz različnih starih spisov. Cena 1 fl.

Ker je v njem več znanih zgodeb iz sv. pisma (od egipt. Jožefa, Jakopa itd.), zato bo umel te spise lahko vsak brez besednjaka in se naučil samotež brez težave po staroslovenski. Kdor hoče pisati dobro po naše, tisti mora znati tudi vsaj poglavitne lastnosti častitljivega jezika prededov naših. Naj bi si toraj omislil vsak pisavec slovenski le-te oboje izverstne bukve slovečega jezikoznanca, ki je spet pomnožil ž njimi velike zasluge svoje v pismenosti staroslovenski.

Novičar iz austrianskih krajev.

Iz Ljubljane. Predmeti poslednje seje mestnega odbora so med drugimi bili sledeči: prevdark mestnih dohodkov in stroškov za leto 1855 je bil pretresan; dohodki so v vsem skupej prerajtani na 64.959 fl., stroški pa na 65.571 fl., tedaj bo primanjkalo konec leta le 612 fl., ako se prevdark (preliminar) v nobeni stvari preskočil ne bo in se bo varčno gospodarilo; po tem takem tudi prihodnje leto ne bo Ljubljančanov noben mesten davek doletel, kakor zadeva mestjane večidel v druzih mestih; — že dolgo zaželjena in potrebna ulica za peš-hojo od novega terga v spodnje gradiše med hišo kneza Auersperga in hišo c. k. policijskega vodstva se bo napravila; mesto ima na tem kraji majhen vertec, ki se bo za to napravo porabil, in ker je tudi knez Auersperg za svoj del dovolil napravo ulice, je mestni odbor oblast dal magistratu: naj dožene to napravo, ktere stroški ne bojo čez 1000 fl. znesli; — gosp. L. Jeranova prošnja: naj bi se njegov zamurček, ki se bo izrejal na stroške Marijnega družtva, vzel v občinsko zvezo ljubljanskega mesta, je bila uslišana; zamurček bo prejel (gotovo pervi na Krajnskem) domovinski list iz Ljubljane.

Novičar iz mnogih krajev.

Ker se ima v našem cesarstvu še več železnic napraviti, da bo skor vsako imenitniše mesto v zavezo železnih cest stopilo, je c. k. ministerstvo kupčijstva predložilo presv. cesarju tiste poti, kjer naj bi se — zraven že določenih — še napravile nove železnice, in ta predlog je bil 6. dan t. m. poterjen. Med mnozimi druzimi skor v vsih kronovinah stojé v tem poterjenem nasvetu tudi sledeče: Pri Marburgu bote od dunajsko-teržaške železnice dvé stranske šle: ena ob Dravi do Celovca in Belaka, ki se bo skoz Pontabel na Beneško obernila in pri Vidmu se s teržaško zedinila; druga bo tudi ob Dravi čez Varaždin do Legrada šla; — pri sv. Petru unikraj Postojne na Krajnskem bo od ljubljansko-teržaške železnice ena v stran peljala in tako Reko zedinila s teržaško železnico; — novomeško-šopronska železnica bo čez Güns, Subotico (Steinamanger) do Nagy-Kaniže, in odtod do Legrada in Zagreba se podaljšala in v Karlovcu se končala. Čas za izdeljavo vseh teh še potrebnih železnic je bil nek po pervi osnovi na 20 let določen, in stroški so iz deržavne kase na 400 milionov fl. prerajtani. Po novi postavi zastran izdelovanja železnic se bojo pa gotovo špekulanti oglasili, naj se jim naprava te in une železnice prepustí, in tako znajo vse veliko prej dodelane biti. — Te dní so prišli poslanci ogerske judovske občine iz Požuna (Pressburg) z dvema dobro spitanima gosama na Dunaj, ki ju bojo po stari šegi ogerskih judov darovali cesarju kot ogerskemu kralju danes na sv. Martina dun. — Čeravno je poslednje dní v nekterih predmestjih Dunajskih več ljudí za kolero umerlo, je v vsem vendar gotovo, da bolezen že odjenjuje. — Na Marskem je do 31. p. m. za govejo kugo poginilo 62 goved, 87 bolnih so pa pobili. — Letos jo bojo Ogri dobro z vinom opravili: iz Štajerskega, Slavonije, Tersta in celó iz Pruskega se naročujejo na ogersko vino. — Včeraj je imel parski minister v. Pfordten Dunaj zapustiti; pravijo, da se je zlo udal mislim austrianske vlade zastran rusovsko-turške vojske. — V Parizu so se zlo zavzeli, da nadškof parižki ni bil povabljen v rimski zbor. — Razpertje med francosko in amerikansko vlado, ki se je vnelo zastran amerikanskega poslanca Soulé-ta, od kterega je francoska vlada sumila, da podpihuje prekucije, je spet poravnana. — Minister Palmerston je te dní prišel v Pariz, kakor pravijo, pospešit zvezo za brambo in upor francosko-angleške vlade z austriansko. — Do 2. t. m. še ni bil Sevastopolj vzet. Menšikovo pismo od 1. t. m. pravi, da terdnjava še ni veliko poškodovana in da se vse nasproti popravlja; — druge pisma pa terdijo, da je mestno zidovje že zlo terpelo in da mnoge ulice so že podertije. Čigavo je pravo? „Teržaški čas.“ piše, da prebivavci Sevastopolja so že z veliko silo terjali od posadke, naj se podá, pa ni hotla; na to je vstal punt v mestu, med kterim je več Poljcov pobegnilo iz terdnjave k Francozom in Angležem; 500 naj silniših nepokojnežev v mestu pa je dal Menšikov ustreljiti. Terpljenje na obéh straneh je strašno; tudi armadi zaveznikov pomanjkuje voda; pod nemilim nebom dež in mraz jo hudo terpinči že iz začetka tega mesca. — Rusi niso imeli resnične misli v Dobruči naprej iti, ker so se zdaj spet vernili in most čez Donavo pri Isakči odpravili. — Od Omer-pašatove armade je šlo 20.000 mož v Krim zaveznikom na pomoč. Tudi Menšikovu je spet došlo veliko nove armade.

Pogovori vredništva. Večkrat se nam nabere toliko večjih rokopisov od naših prijatlov, da jih ne moremo tako hitro v natis dati, kakor oni želé in tudi mi. Prosimo jih tedaj: naj imajo prijazno poterpljenje.

Odgovorni vrednik: *Dr. Janez Bleiweis.* — Natiskar in založnik: *Jožef Blaznik.*